

armastuse võimuga pehmeks teinud. Seda tunnistas Antonius Bomhouwer ka ise, kui see wali Franziskuse-munk seda pinda ka salgas, millest see wili wälja kaswanud oli.

Riigas ja Tallinnas, iseäranis aga Riigas, oli puhta Ewangeliumi õpetus pea ennemini kindlat paika ja laitsemist leidnud, kui Lutheruse kodumaal, ja tema ise on selles asjas nende linnade ja kõige meie kodumaa eest hoolt kannud. Neist linnadest, kui Ewangeliumi kiriku pesapaidadest, nihkus puhastatud usupetust läbi Liwimaa, s. o. läbi nüüdsete Baltimaa kubermangude, ja Andreas Anöpfen wõib meie kodumaa Reformatoriks eht usupuhastajaks nimetatud saad. Kui ka pärast Poola walitsus Liwimaal Ewangeliumi kirikut kõigutada püüdis, siis ei kestanud see lüüa ega mõjunud palju. Üleüldse on Ewangeliumi kirik meie kodumaal, iseäranis Eestimaa rahuga juurduda ja tugewaks puuks kaswada wõinud, ja meie kodumaad wõib täie õigusega selle puu kõige wanemate istanduste sekka lugeda. Ja selle puu warjus on iseäranis Eesti rahwas kosutawat taitsust leidnud, omas keeles, omas iseolemises eht rahwuses. See puu on Eesti rahwaga aegade käikus kofku kaswanud ja selles ühenduses on Eesti rahwas laugele jõudnud, omas waimulikkus ja waimlikkus elus, aga ka omas ismalikkus ha-

riduses ja majapidamises. Ususõdadest, mis nimelt Saksamaad Lutheruse usupuhastamise järges nii kangest kõigutasiwad ja laastasiwad, on meie kodumaa puudutamata jäänud, ja see on selle puu juurest sügawalt rahwa waimu ja südame sisse kaswada lastnud.

Kuida Siberist kulda Peterburgisse weetakse.

Kullatükid, mida kulla-kaewandustest eht õigem : kulla-pesudest wälja saadetakse, on mitme suurused, mõni lood kinni 10 naela rasked, ja saawad esiteks weike karpide, need jälle kastide sisse pakitud, mis 25 puuda kulda wasta wõtawad ja ristis, pitkiti ja põigiti, raud-witsadega kinni witsutatud ja naelutatud on. Need kastid saawad siis tugewa raud-witsadega, iga kast ühe wanfre peale, naelutatud. Need sõiduriistad on nenda tehtud, et neid rataste ja jalafete peal wedada wõib ja iga sõiduriista ette pannakse kolm posthobust eht kühthobust, kuida neid igas ülikus maakondas saada on. Üks kullawoor, mis sel kewadel 346 puuda kulda Peterburgisse tõi, tarwitas kõigel teel 14 seesugust sõiduriista kolme hobusega. Seesuguse kullawoori ülewaatajaks saab enamist Ida-Siberi sõewäe-ringkonna kommandöri káju